

ŹRÓDŁA PRAWA UE

Wprowadzenie

- ⊙ Źródła prawa w znaczeniu:
 - > Formalnym
 - > Materialnym
 - > Poznawczym
- ⊙ Pojęcie *acquis communautaire* / UE
- ⊙ Metoda unijna
- ⊙ Klasyfikacja źródeł prawa UE – kryterium:
 - > Zakres przedmiotowy
 - > Podstawy tworzenia prawa
 - > Forma
 - > Moc wiążąca

Hierarchia źródeł prawa UE

Hierarchizacja

- wewnątrz- i między- systemowa
- wertykalna i horyzontalna

Podstawa prawna

PRAWO PIERWOTNE

Cechy konstytutywne prawa pierwotnego:

- Podmiot tworzący i zmieniający
- Funkcja w systemie prawnym UE
- Miejsce w hierarchii źródeł prawa UE
- Adresaci
- Kompetencja TS UE: wykładnia, badanie legalności ?

Elementy składowe prawa pierwotnego UE

Traktaty założycielskie

- ⊙ Podwójna natura prawna (opinia 1/91 z dnia 14 grudnia 1991 r. dotycząca projektu umowy o utworzeniu EOG)
- ⊙ Traktaty składające się na traktaty ustanawiające UE
- ⊙ Charakter prawny: załączników, protokołów i deklaracji

Traktaty zmieniające traktaty założycielskie (traktaty rewizyjne)

- ⊙ Przykłady

Umowy o przystąpieniu (traktaty akcesyjne)

- ⊙ Podwójna natura prawna
- ⊙ Budowa traktatu akcesyjnego

Opinia 1/91 Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 grudnia 1991 r. (pkt 20 i 21)

„EOG ma bowiem powstać na podstawie umowy międzynarodowej, która co do zasady tworzy tylko prawa i obowiązki dla jej stron i która nie przewiduje przeniesienia żadnych praw suwerennych na powołane na jej mocy organy międzyrządowe.

Natomiast traktat EWG, choć zawarty w formie umowy międzynarodowej, stanowi **kartę konstytucyjną** Wspólnoty opartej na zasadzie praworządności. Według utrwalonego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości traktaty Wspólnot ustanowiły **nowy porządek prawny w prawie międzynarodowym**, na rzecz którego państwa ograniczają w coraz szerszym zakresie swoje prawa suwerenne i którego podmiotami są nie tylko państwa członkowskie, ale i pochodzące z nich jednostki. Najistotniejszymi cechami w ten sposób ustanowionego porządku prawnego Wspólnot są w szczególności jego pierwszeństwo przed prawem państw członkowskich oraz bezpośrednia skuteczność wielu postanowień, które stosują się do ich obywateli i do nich samych.”

Karta Praw Podstawowych

Akty konstytucyjne Rady lub Rady Europejskiej

- ⊙ Podstawy ich wyodrębniania
- ⊙ Sposób przyjęcia
- ⊙ Moc prawna
- ⊙ Przykłady

Ogólne zasady prawa

- ⊙ Charakter prawny
- ⊙ Źródła
- ⊙ Funkcje

Prawo zwyczajowe

UMOWY MIĘDZYNARODOWE

Cechy charakterystyczne umów zawieranych przez UE:

- ⊙ podwójny charakter prawny
- ⊙ miejsce w hierarchii źródeł prawa UE
- ⊙ kompetencja UE do zawierania umów międzynarodowych
- ⊙ adresaci
- ⊙ kompetencja TS UE – wykładnia ? legalność?
- ⊙ pojęcie umów mieszanych

**Deklaracja UE (WE) załączona do Konwencji z 10 grudnia 1982 r.
o prawie morza**

The Community has exclusive competence for certain matters and shares competence with its Member States for certain other matters.

1. Matters for which the Community has exclusive competence:
 - The Community points out that its Member States have **transferred competence to it with regard to the conservation and management of sea fishing resources**. Hence in this field it is for the Community to adopt the relevant rules and regulations (which are enforced by the Member States) and, within its competence, to enter into external undertakings with third States or competent international organizations. This competence applies to waters under national fisheries jurisdiction and to the high seas.
 - Nevertheless, in respect of measures relating to the **exercise of jurisdiction over vessels, flagging and registration of vessels and the enforcement of penal and administrative sanctions, competence rests with the Member States** whilst respecting Community law. Community law also provides for administrative sanctions.

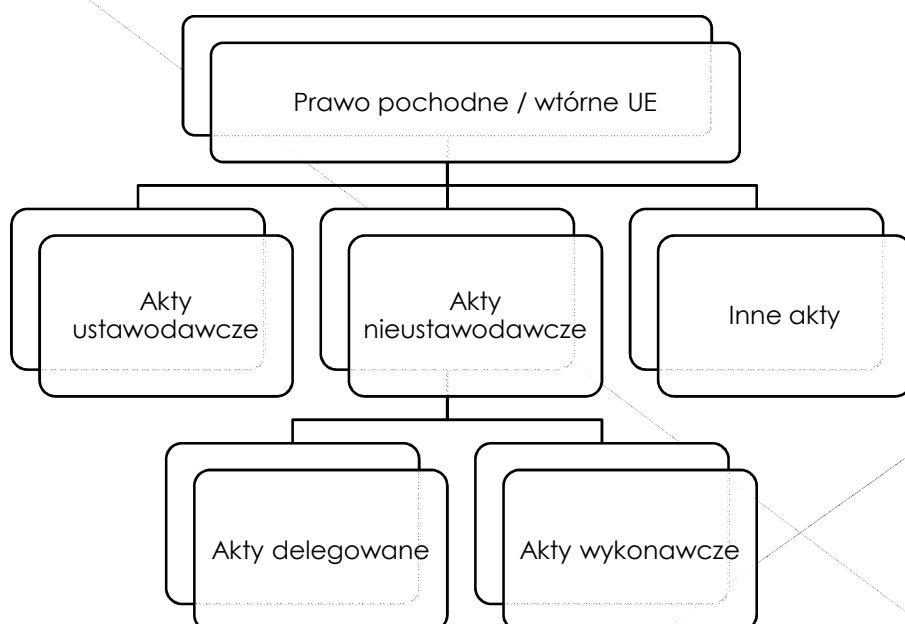
- By virtue of its commercial and customs policy, the Community has competence in respect of those provisions of Parts X and XI of the Convention and of the Agreement of 28 July 1994 which are related to **international trade**.
2. Matters for which the Community shares competence with its Member States:
 - With regard to fisheries, for a certain number of matters that are **not directly related to the conservation and management** of sea fishing resources, for example **research and technological development and development cooperation**, there is shared competence.
 - With regard to the provisions on maritime transport, safety of shipping and the prevention of marine pollution contained inter alia in Parts II, III, V, VII and XII of the Convention, the **Community has exclusive competence** only to the extent that such provisions of the Convention or legal instruments adopted in implementation thereof **affect common rules established** by the Community (..) Otherwise competence rests with the Members States.

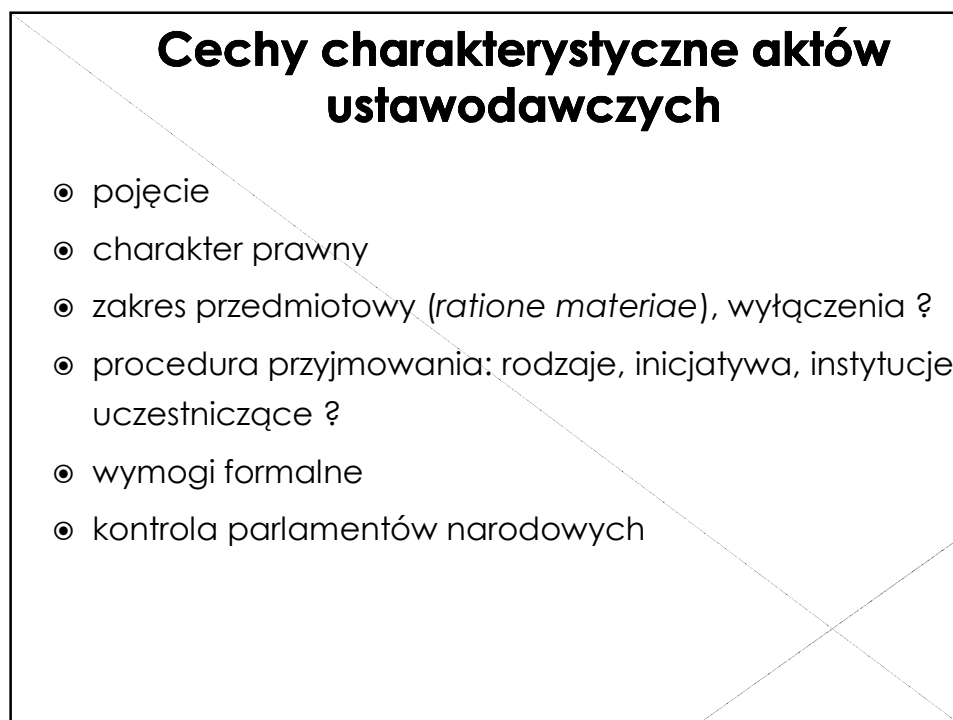
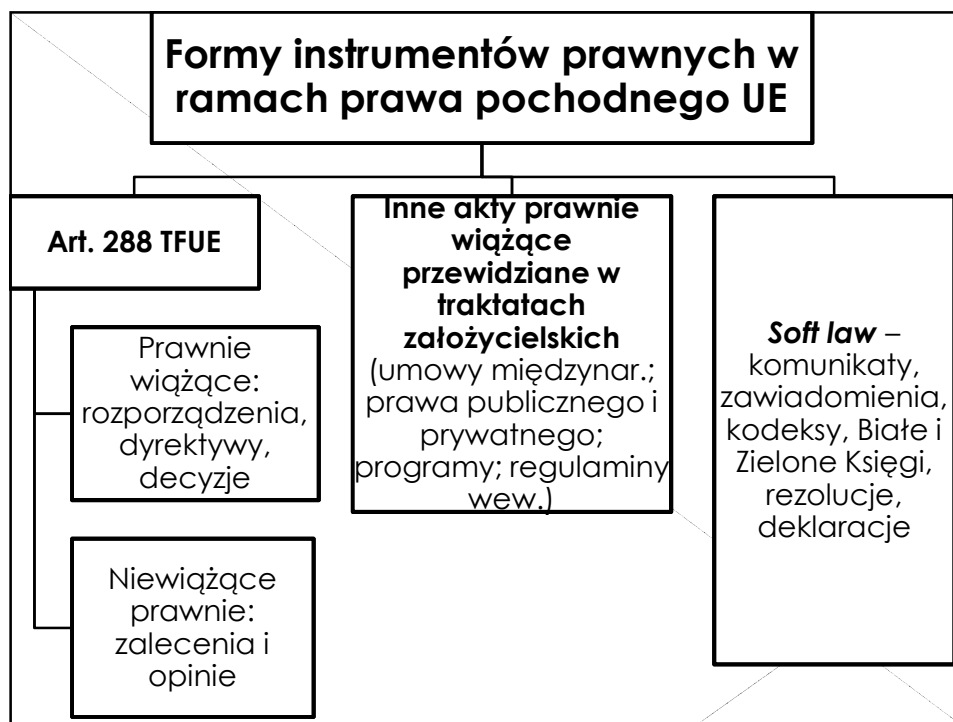
PRAWO POCHODNE UE

Cechy charakterystyczne:

- Podmiot tworzący
- Miejsce w hierarchii źródeł prawa
- Adresaci
- Kompetencja TS UE: wykładnia, kontrola legalności ?
- Kategoryzacja
 - > Kryterium podziału aktów prawa pochodnego
 - > Środki prawne przyjmowane w ramach poszczególnych kategorii

Systematyzacja prawa pochodnego UE

Cechy charakterystyczne aktów nieustawodawczych

- ◉ charakter prawny (wiążący ?)
- ◉ kategorie
- ◉ podstawa prawna ich przyjmowania
- ◉ instytucje uprawnione do ich przyjmowania
- ◉ adresaci
- ◉ kompetencja TS UE
- ◉ kontrola parlamentów narodowych
- ◉ wymogi formalne:
 - > uzasadnienie
 - > ogłoszenie w Dzienniku Urzędowym UE
 - > notyfikacja adresatowi

Akty Delegowane

- ◉ Instytucja uprawniona do ich wydawania
- ◉ Podstawa prawna oraz forma prawna
- ◉ Cechy:
 - > Zasięg ogólny
 - > Treść: zmiana lub uzupełnienie innych niż istotne elementów aktu ustawodawczego
 - Istotne elementy: materialny, geograficzny, czasowy zakres stosowania aktu podstawowego; zobowiązania nakładane przez ten akt; konsekwencje ich nieprzestrzegania
 - Pojęcie zmieniać oraz pojęcie uzupełniać

- ◉ Zakres zastosowania – ograniczenia
 - > Ograniczenia merytoryczne
 - Akt ustawodawczy upoważniający do wydania aktu delegowanego musi określać: cele, treść, zakres przekazywanych uprawnień
 - Jasne, precyzyjne, szczegółowe przekazanie uprawnień
 - > Ograniczenia czasowe
 - Okres na jaki uprawnienia są przekazywane KE
- ◉ Kontrola przyjmowania aktów delegowanych
 - > Odwołanie
 - > Sprzeciw

Akty Wykonawcze

Podstawa prawna

Instytucje

- ◉ KE – warunki przekazania
 - > Konieczne są jednolite warunki wykonania aktów prawnie wiążących (w sposób nieingerujący w jego treść)
- ◉ Rada UE – warunki przekazania
 - > W warunkach należycie uzasadnionych / określonych w art. 24 i 26 TUE (WPZiB)

Kontrola wykonywania kompetencji wykonawczych

- > Podmiot kontrolowany: tylko KE
- > Podmiot kontrolujący: państwa członkowskie
- > Komitety dokonując kontroli wykonywania przez KE kompetencji wykonawczych, składają się z przedstawicieli państw członkowskich
 - Procedura doradcza (opinia prawnie niewiążąca)
 - Procedura sprawdzająca (opinia negatywna uniemożliwia przyjęcie aktu wykonawczego), zastosowanie:
 - Akty wykonawcze o zasięgu ogólnym
 - Wspólna polityka rolna
 - Wspólna polityka rybołówstwa
 - Środowisko, bezpieczeństwo, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo ludzi, zwierząt i roślin
 - opodatkowanie

Akty delegowane a Akty wykonawcze

Rodzaj aktu prawa pochodnego zawierający upoważnienie do ich przyjęcia

- ⊙ Akty delegowane – akty ustawodawcze
- ⊙ Akty wykonawcze – akty prawnie wiążące

Instytucje przyjmujące akty nieustawodawcze

Odmienność celów determinująca charakter uprawnień KE

- ⊙ Akty delegowane – quasi-prawodawcze
- ⊙ Akty wykonawcze – wykonawcze

Zróżnicowany charakter prawny

- ⊙ Akty delegowane – charakter abstrakcyjno-generalny
- ⊙ Akty wykonawcze – charakter abstrakcyjno-generalny; indywidualno-konkretny

ROZPORZĄDZENIE

instrument ujednoczenia prawa

adresat ?

zasięg ogólny

- ⦿ akt normatywny o charakterze generalno-abstrakcyjnym
- ⦿ adresat możliwy do zidentyfikowania pod względem liczby i cech charakterystycznych (a nawet tożsamości) ?
- ⦿ adresatem tylko jedno państwo ?

Sprawa 242/81 SA Roquette Frères v Council of the European Communities z dnia 30 września 1982 (pkt 6 i 7)

According to the second paragraph of Article 189 of the Treaty the criterion for distinguishing between a regulation and a decision is whether or not the measure in question has general application. For that purpose it is necessary to consider the nature of the contested measure and in particular the legal effects which it is intended to have or does in fact have.

A measure does not cease to be a regulation because it is **possible to determine more or less exactly the number or even the identity of the persons to whom it applies at any given time as long as it established that such application takes effect by virtue of an objective legal or factual situation** defined by the measure in question in relation to its purpose

Wiążący (obowiązujący) w całości

- ⊙ brak podstaw do różnicowania charakteru prawnego postanowień rozporządzenia (przepisy, załączniki)
- ⊙ zakaz selektywnego stosowania

Wiążący (obowiązujący) bezpośrednio

- ⊙ zakaz transpozycji
- ⊙ ustanowienie aktu prawa krajowego powtarzającego uregulowania zawarte w rozporządzeniu ?
 - > Naruszenie prawa unijnego, ograniczenie bezpośredniej skuteczności, iluzoryczna kompetencja TSUE
- ⊙ zapewnienie skuteczności (zasada lojalnej współpracy)

Stosowany bezpośrednio we wszystkich państwach

- ⊙ podstawa prawna indywidualnych rozstrzygnięć w konkretnych sprawach wydawanych przez krajowe organy stosujące prawo

DYREKTYWA

- ⊙ Instrument harmonizacji prawa
- ⊙ Adresaci
- ⊙ Dwustopniowość dyrektywy
- ⊙ Implementacja dyrektywy – wszystkie niezbędne działania, które zapewniają warunki dla efektywnego stosowania i przestrzegania praw unijnego
 - > transpozycja – działania prawotwórcze w celu osiągnięcia rezultatu wyznaczonego przez dyrektywę
 - > stosowanie - zastosowanie w konkretnym przypadku norm prawa krajowego, które prawidłowo implementowały dyrektywę w wyznaczonym czasie, przez organ do tego upoważniony / zobowiązany

- egzekwowanie – kontrola przestrzegania norm prawa krajowego (czynności kontrolne /nadzorcze, nałożenie sankcji karnych / administracyjnych na podmioty prywatne)

Transpozycja

- ⊙ Działania transpozycyjne ?
 - > Działalność prawotwórcza – akty powszechnie obowiązujące, zdolne do regulacji sytuacji prawnej jednostki (akty wew. obowiązujące jedynie wspierające, nigdy nie zastępują)
 - > Działania o charakterze praktycznym m.in. czynności nadzoru i kontroli, akty administracyjne, wydanie aktów wewnątrznie obowiązujących, działania korekcyjne, czynności faktyczne o charakterze organizacyjnym i techniczne, ustanowienie współpracy pomiędzy organami administracji

Zobowiązanie do osiągnięcia rezultatu

- ⊙ Zaistnienie określonego stanu prawnego oraz efektywne stosowanie norm dyrektywy
- ⊙ Terminowe (jednolitość i pewność prawa)
- ⊙ Obowiązki pozytywne i negatywne wynikające ze zobowiązania do osiągnięcia rezultatu – źródło ?
 - > Pozytywne: stanowienie nowego prawa krajowego, dostosowanie istniejącego, uchylenie przepisów sprzecznych / uniemożliwiających osiągnięcie rezultatu przewidzianego w dyrektywie, prounijna wykładnia prawa unijnego
 - > Negatywne: powstrzymanie się od podejmowania środków uniemożliwiających osiągnięcie rezultatu przewidzianego w dyrektywie

Wymogi formalne związane z transpozycją dyrektywy
(notyfikacja, odsyłacze, tabele transpozycyjne)

Swoboda wyboru formy i środków

- ⊙ Swoboda formalna
 - > Wybór rodzaju środków implementacyjnych
 - > Sposób sporządzenia odesłań do dyrektywy w prawie krajowym
 - > Sposób publikacji środków implementacyjnych
 - > Sposób podziału zadań implementacyjnych między poszczególne organy krajowe
 - > Dotrzymanie terminu implementacji
- ⊙ Swoboda materialna
 - > Ustalenie stopnia harmonizacji
 - > Dokonanie wyboru zapewniającego: pewność prawa, kompletność, jasność, klarowność, precyzyjność
 - > Zagwarantowanie rezultatu wymaganego przez dyrektywę prawnie i faktycznie
 - > Stosowanie i egzekwowanie dyrektyw

DECYZJA

- ⊙ w oparciu o definicję legalną decyzji z art. 288 TFUE możliwym jest wyróżnienie
 - > Decyzji niewskazujących adresatów
 - > Decyzje wskazujące adresatów
- ⊙ Adresat
- ⊙ **Bezpośrednie obowiązywanie**
- ⊙ **Wiąże w całości**

- ◉ **Wiąże adresatów, których wskazuje** – specyficzny akt prawny, którego moc prawnie wiążąca ulega zróżnicowaniu w zależności od wskazania adresata i cech adresata
 - > Decyzja wskazująca adresatów
 - Decyzja skierowana do osób fizycznych / prawnych (porównywalna do aktów indywidualno-konkretnych)
 - Decyzja skierowana do państwa członkowskiego (porównywalna do aktów generalno-abstrakcyjnych) [wiąże wszystkie organy państwowe i może stanowić dla nich podstawę prawną rozstrzygnięć indywidualno-konkretnych skierowanych do jednostek)
 - Wiąże indywidualnie (w przeciwieństwie do rozporządzenia nie posiada zasięgu ogólnego)
 - > Decyzja niewskazująca adresatów (problem kwalifikacji)

ZASADY STOSOWANIA PRAWA UE

ZASADA PIERWSZEŃSTWA

ZASADA PIERWSZEŃSTWA

Sprawa 6/64 Costa v. E.N.E.I

- ⊙ własny porządek prawny
- ⊙ źródło zasady pierwszeństwa
- ⊙ zadanie / rola zasady pierwszeństwa
 - > realizacja celów traktatowych
 - > przeciwdziałanie różnicowaniu mocy wiążącej prawa unijnego w poszczególnych państwach przez późniejsze ustawodawstwo wew. = zapewnienie jednolitości stosowania prawa WE
 - > zabezpieczenie bezwarunkowego charakteru zobowiązaniom traktatowym

Sprawa 11/70 Internationale Handelsgesellschaft

- ⊙ prawo unijne (...) **nie może być uchylone przez przepisy prawa krajowego, i to niezależnie od ich rangi**
- ⊙ ocena ważności środków przyjmowanych przez instytucje UE poprzez odwołanie się do zasad i koncepcji prawa krajowego zagrożeniem dla **jednolitości i skuteczności** prawa unijnego
- ⊙ ani ważność aktu unijnego ani jego skutek w krajowym porządku prawnym nie mogą być poddane w wątpliwość na podstawie zarzutów, że jest to niezgodne bądź to z prawami podstawowymi sformułowanymi **w konstytucji** danego państwa bądź z **zasadami krajowego porządku konstytucyjnego**
- ⊙ **poszanowanie prawa podstawowych** – integralną częścią zasad ogólnych prawa unijnego, podlegających ochronie sprawowanej przez TSUE

Obowiązki krajowych organów stosujących prawo wynikające z zasady pierwszeństwa

Sprawa 106/77 Simmenthal II

- ⊙ obowiązek sądu krajowego w przypadku kolizji normy prawa krajowego z normą prawa unijnego
 - > automatyczny czy też uzależniony od działalności innych organów krajowych?
 - > zróżnicowanie obowiązku w zależności od momentu wejścia w życie normy prawa krajowego ?
- ⊙ normy prawa unijnego objęte zakresem przedmiotowym zasady pierwszeństwa ?

Sprawa 213/89 Factortame

- ⊙ dopuszczalność zastosowania środka tymczasowego, celem zabezpieczenie dochodzonych roszczeń wynikających z prawa unijnego, jeżeli stoi temu na przeszkodzie norma prawa krajowego
- ⊙ odejście od restrykcyjnego (ściśłego) przestrzegania zasady autonomii proceduralnej państw członkowskich
 - > niezastosowanie przepisu krajowego, który nie przewiduje udzielenia ochrony w postaci środka tymczasowego, powoduje *de facto* konieczność stworzenia tego środka przez sąd krajowy

Sprawa C-453/00 Kühne & Heitz

- ⊙ wzruszalność ostatecznej decyzji administracyjnej w związku z błędną wykładnią prawa unijnego
- ⊙ obowiązek ponownego rozpoznania sprawy (kumulatywnie spełnienie warunków)
- ⊙ brak absolutnego zastosowania zasady pierwszeństwa prawa unijnego
 - > konieczności zagwarantowania pewności prawa
 - > nie szkodząc interesom osób trzecich

Sprawa C-234/04 Kapferer

- ⊙ Zasada powagi rzeczy osądzonej - dla zapewnienia pewności prawa oraz prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości istotne jest, aby orzeczenie sądowe, które stały się prawomocne po wyczerpaniu przysługujących środków odwoławczych lub po upływie terminów przewidzianych dla tych środków, były niepodważalne

Zasada pierwszeństwa – podsumowanie

- ⦿ Zakres przedmiotowy: normy prawa unijnego i krajowego
- ⦿ Pierwszeństwo stosowania prawa unijnego
- ⦿ Obowiązki wynikające z zasady pierwszeństwa
 - > zakaz stanowienia prawa niezgodnego z prawem unijnym
 - > nakaz zmiany lub uchylecia norm prawa krajowego sprzecznych z prawem unijnym
 - > zakaz kwestionowania ważności norm prawa unijnego przez sądy krajowe
 - > stosowanie środków proceduralnych nieprzewidzianych w prawie krajowym
 - > wzruszalność ostatecznych indywidualnych rozstrzygnięć

ZASADA BEZPOŚREDNIEGO SKUTKU

Sprawa 26/62 Van Gend en Loos

- ⊙ autonomiczny porządek prawny
- ⊙ prawo unijne może nie tylko nakładać obowiązki na podmioty indywidualne, ale także może przyznawać im prawa, które stają się częścią ich dziedzictwa prawnego.
Źródło uprawnień jednostki:
 - > gdy Traktat *explicite* tak stanowi
 - > na podstawie jasno sformułowanych obowiązków, jakie Traktat nakłada na podmioty indywidualne, państwa członkowskie, instytucje UE
- ⊙ Zgodnie z duchem, ogólną systematyką oraz treścią Traktatu *przedmiotowy przepis* należy interpretować jako bezpośrednio skuteczny i tworzący prawa dla jednostek, które sądy krajowe mają obowiązek chronić

ZASADA BEZPOŚREDNIEGO SKUTKU**Terminologia**

- ⊙ bezpośrednio obowiązywanie
- ⊙ bezpośrednio stosowanie
- ⊙ bezpośredni skutek

Warunki bezpośredniej skuteczności norm

- ⊙ jasność i precyzyjność
- ⊙ bezwarunkowość
- ⊙ kompletność

Bezpośredni skutek

- ⊙ wertykalny
- ⊙ horyzontalny

Bezpośredni skutek – zakres przedmiotowy

- ◉ Normy traktatowe
- ◉ Umowy międzynarodowe zawierane przez UE
- ◉ Rozporządzenia
- ◉ Decyzje

Pod warunkiem:

- ◉ Spełnienia przez normę prawną kryteriów bezpośredniej skuteczności
- ◉ Bezpośrednia skuteczność zarówno o charakterze wertykalnym jak i horyzontalnym

Bezpośredni skutek dyrektyw

Zasada – wertykalny skutek dyrektyw

Sprawa 41/74 Van Duyn

- ◉ Uzasadnienie dla bezpośredniej skuteczności norm dyrektywy:
 - > Wiążący charakter dyrektywy
 - > *Effet utile* – efektywność aktu byłaby osłabiona, gdyby jednostki nie mogły oprzeć się na nim przed sądami krajowymi i gdyby sądy były pozbawione możliwości wzięcia pod uwagę dyrektywy jako źródła prawa UE
 - > Uprawnienie sądów krajowych do wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym celem wykładni i kontroli legalności aktów prawa pochodnego (kompetencja TS)
- ◉ Wymóg spełnienia przez normę dyrektywy przesłanek bezpośredniej skuteczności

Sprawa 148/78 Ratti

Istotnym uzasadnieniem dla bezpośredniej skuteczności norm dyrektyw jest zasada estoppel

(22. Consequently, a Member State which has not adopted the implementing measures required by the directive in the prescribed periods may not rely, as against individuals, on its own failure to perform the obligations which the directive entails)

Przesłanki bezpośredniej skuteczności

- ⊙ Norma dyrektywy spełnia kryteria bezpośredniej skuteczności
- ⊙ Upływ terminu implementacji +
 - > Brak transpozycji do krajowego porządku prawnego
 - > Nieprawidłowa transpozycja
 - > Środki krajowe właściwie implementujące dyrektywę nie są stosowane w sposób gwarantujący osiągnięcie rezultatu w niej wskazanego**

Koncepcja „emancjacji państwa”

- ⊙ normy dyrektywy nie posiadają bezpośredniego skutku w relacjach horyzontalnych
- ⊙ Koncepcja emancjacji państwa
 - > Przyczyna jej rozwinięcia przez TS
 - > Państwo = **Podmiot poddany władzy lub kontroli państwa bądź wyposażony w szczególne kompetencje wykraczające poza zakres uprawnień wynikających ze norm stosowanych w stosunkach między jednostkami**
 - Bez względu na formę prawną
 - Uprawniony na mocy krajowego środka do wykonywania zadań z zakresu władzy publicznej (np. zapewniania usługi publicznej)
 - Poddany kontroli / nadzorowi państwa członkowskiego w zakresie realizacji powierzonych zadań

Przykłady:

- władze centralne i lokalne
- zakłady i przedsiębiorstwa publiczne niezależnie od ich formy
- państwo występuje zarówno w stosunkach ze sfery imperium i dominium
- organy imigracyjne
- organy podatkowe
- organy odpowiedzialne za utrzymanie porządku publicznego
- organy właściwe w sprawach ubezpieczeń społecznych
- władze komunalne udzielające zamówienia publiczne
- szpital miejski jako pracodawca

ZASADA ODPOWIEDZIALNOŚCI ODSZKODOWAWCZEJ PAŃSTW CZŁONKOWSKICH

Odpowiedzialność odszkodowawcza pczł za naruszenie prawa UE

Sprawa C-6/90 i C-9/90 Francovich i inni

- ⊙ rodzaj działalności / zaniechania państwa członkowskiego naruszającego prawo UE – brak transpozycji dyrektywy do krajowego porządku prawnego
- ⊙ źródła zasady odpowiedzialności odszkodowawczej
 - > podmiotowość prawna jednostki we unijnym porządku prawnym
 - > zapewnienie skuteczności prawa UE oraz ochrona praw jednostki wynikających z tego prawa
 - > wiążący charakter zobowiązań
 - > zasada lojalnej współpracy
- ⊙ kryteria Francovich

Sprawa C-46/93 Brasserie du

pêcheur SA oraz C-48/93

Factortame

- ⊙ rodzaj działalności / zaniechania państwa członkowskiego naruszającego prawo UE w sprawach zawisłych przed TS – działalność legislacyjna
- ⊙ odpowiedzialność odszkodowawcza pczł powstaje bez względu na to jaki organ państwowy pogwałcił normy unijne
- ⊙ bezpośrednie stosowanie stanowi gwarancję minimum
- ⊙ poddanie odpowiedzialności odszkodowawczej takiemu samemu reżimowi jak odpowiedzialność WE / UE w podobnych sytuacjach

- kryteria *Brasserie du pêcheur* SA oraz *Factortame*
 - > celem normy jest nadanie uprawnienia jednostce
 - > wystarczająco istotne naruszenie (władze prawodawcze w sposób oczywisty i poważny przekroczyły granice swobody oceny
 - > związek przyczynowo-skutkowy między naruszeniem ciążącego na pczt zobowiązania a poniesioną szkodą
- wystarczająco istotny charakter naruszenia
 - > jasność i precyzyjność naruszonej normy
 - > zakres swobody oceny pozostawionej przez naruszoną normę organom państwowym lub unijnym
 - > zamierzony lub niezamierzony charakter popełnionego czynu lub wyrządzonej szkody
 - > dopuszczalność błędu co do prawa
 - > przyczynienie się przez organy UE do naruszenia
 - > przyjęcie lub utrzymanie przez krajowe organy praktyk sprzecznych z prawem unijnym

Sprawa C-224/01 Köbler

- prawomocne orzeczenie sądu ostatej instancji
- dla pociągnięcia pczt do odpowiedzialności odszkodowawczej w związku z naruszeniem prawa unijnego nie stoi na przeszkodzie:
 - > zasada pewności prawa
 - > zasada powagi rzeczy osądzonej
 - > zasada niezawisłości i powagi sądu
 - > brak sądów właściwych do rozstrzygnięcia w sporach dotyczących odpowiedzialności państwa z tytułu takich orzeczeń.

Odpowiedzialność odszkodowawcza pczł - podsumowanie

- Źródła zasady odpowiedzialności odszkodowawczej
- Rodzaj działania / zaniechania naruszającego prawo UE powodujące odpowiedzialność odszkodowawczą pczł
- Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej
- Jakie kryteria należy wziąć pod uwagę celem zdecydowania o wystarczająco istotnym naruszeniu prawa unijnego

Zasada autonomii proceduralnej pczł

- kompetencja pczł: wskazanie właściwych sądów i trybunałów oraz ustanowienie szczegółowych zasad proceduralnych regulujących działania służące zabezpieczeniu uprawnień, które jednostki wywodzą z prawa UE
- Zasada autonomii proceduralnej nie ma zastosowania w przypadku gdy prawo UE określa tryb i zasady rozpoznawania roszczeń unijnych lub w inny sposób reguluje zagadnienia ustrojowo-proceduralne
- Zasada autonomii proceduralnej odnosi się do wszelkich roszczeń, obejmując swym zakresem zarówno prawo procesowe jak i materialne

- **Zasada autonomii proceduralnej a zasada skutecznej ochrony sądowej**
 - > Przepisy krajowe nie mogą naruszać prawa do skutecznej ochrony sądowej
 - > Obowiązek ustanowienia systemu środków prawnych i procedur zapewniających poszanowanie tego prawa
 - > Zasada skutecznej ochrony sądowej – ogólna zasada prawa UE, wynikająca ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw (art. 6 i 13 EKPC oraz art. 47 KPP)
- **Zasada autonomii proceduralnej a zasada efektywności**
 - > Szerokie znaczenie zasady efektywności – obowiązek zapewnienia skuteczności prawa UE w wewnętrznym porządku prawnym
 - > Wąskie znaczenie zasady efektywności – obowiązek sądów państw efektywnego stosowania i wykładnia prawa UE w celu zapewnienia skutecznej ochrony roszczeń opartych na tym prawie (=zasada skutecznej ochrony sądowej)

- Krajowe normy określające warunki dochodzenia roszczeń (dot. odszkodowania, przedawnienia, terminów, dowód) poddane kontroli TS
- Ograniczenia zasady autonomii proceduralnej:
 - > Zasada równoważności (ekwiwalencji, niedyskryminacji)
 - > Zasada efektywności (skuteczność)
 - > Zgodność krajowych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń wywodzących się z prawa UE z zasadami ogólnymi prawa unijnego (zasada skutecznej ochrony sądowej i ogólne zasady prawa UE)

Dochodzenie roszczeń opartych na prawie UE przed sądami krajowymi

- Prawo zwrotu opłaty / cła / podatku pobranego niezgodnie z prawem unijnym
- Prawo do odszkodowania w przypadku szkody poniesionej w wyniku naruszenia prawa Unii
- Prawo do tymczasowego środka zabezpieczającego powództwo
- Wzruszalność ostatecznych rozstrzygnięć w sprawach indywidualno-konkretnych
- Prawo do odpowiedniej, proporcjonalnej i skutecznej sankcji